

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-utca, 9. szám.

Reclamatíók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder József* főtítkárhoz intézendők (Hosszu-utca 22.), a pénzküldemények: *Biró Gyula* egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Nagy-utca 44. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), külső tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik

25% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Egyesületi élet.

Két választmányi ülésről adunk tudósítást. Az első febr. 13-án tartatott, *Gámán Zsigmond* újonnan választott alelnök elnöklete alatt.

A helybeli tagok majdnem teljes számban jelentek meg az ülésen, s a belépő elnököt éljenzéssel fogadták. Ezután a tisztikar és választmányi tagok bemutatása következett, mire alelnök elfoglalván helyét, a következő beszéddel nyitotta meg a gyűlést:

Igen tisztelt választmány! Midőn szivemből megköszönöm az irántam nyilvánuló bizalmat, hogy engem a vezetésre meghívni sziveskedtek, ki kell jelentenem, hogy meggyőződéseim szerint a választmány minden egyes tagja sokkal jobban teljesítené azokat a kötelességeket, a melyek reám várnak, mint én; mert járatlan vagyok a méhészet terén és csak a termékeit méltányolom annak a munkásságnak, a melyet az egylet maga elé kitűzött.

Mint közigazdasággal foglalkozó ember, fel tudom fogni és megvagyok győződve, hogy nincsen az emberi termelésnek egyetlen ága, mely a nemzetgazdaságban ép olyan fontos nem volna, mint a másik; ezek között osztályozást csinálni nem lehet. Az az ember, a ki a legjobbat produkálja, legjobban megfelel a kötelességének és tiszteletet érdemel. Épen ezért, mert a termelésnek ezen ágát

nagyfontosságúnak tartom: bizonyos tartózkodással vállalkoztam ezen megtisztelő bizalom elfogadására. De avval biztattak, hogy a mi a szakismeretet illeti, legkevesebbet igényelnek és megelégszenek az őszinte komoly munkával, melyben a választmány minden tagja támogatni fog. Azt hiszem, hogy midőn magamat így mutatom be, elejét vettem minden olyan tulságos reménynek, melyet valósítani talán nem lennék képes. Ha több valósul meg, azt saját munkájuk mellett a szerencsének fogjuk köszönni. Az együletet üdvözlöm szivemből és kívánom, hogy kivívja azon helyet, melyet megérdemel azon szivós kitartó munkával, melyet régóta folytat és óhajtom, hogy az a buzgó ügyszeretet továbbra is fennmaradjon.

Jelenlevők az elnököt lelkesen megéljenzik.

Turcsányi Gyula tagtársunk a következőkben mondott köszönetet az elnöknek: Mi az egész együletben szerényen, de serényen dolgozunk. Szerényen és serényen azért, mert a nemzetgazdaság egy olyan ágával foglalkozunk, a mely erre tanit. Mert a méhészet arra tanit, hogy ne sokat dicsekedjünk azzal, a mivel foglalkozunk, hanem dolgozzunk, tekintet nélkül arra, hogy minket, utódainkat, vagy talán sokszor még ellenségeinket is boldogítjuk munkánk gyümölcsével. Azt méltóztatott mondani, hogy igen tartózkodva foglalta el azt az állást, melylyel mi megtisztelők. Őszintén mondhatjuk, hogy azon sokoldalú tapasztalatnál fogva, melyet munkáságban gazdag pályáján hosszu évek során át gyűjtött, arról győződünk meg, hogy Nagyságodnál a mi szerény munkánk méltánylással fog találkozni. S hogy meghívásunkat nem utasította vissza, együletünk nevében mondunk itt Nagyságodnak hálás köszönetet. És kérjük is, hogy azt a sokoldalú tapasztalatot, melyet a kereskedelmi életben, melynek Kolozsvár egyik központja, szerzett, együletünk javára érvényesíteni ne terheltessék. Méltóztatassék meggyőződni, hogy a méhészet akkora tért foglal el, hogy még ellenségei is méltánylással viseltetnek iránta, mennyivel inkább azok, a kik a szerény munkát tisztelik és szeretik. Talán mert eddig még nem méltóztatott a méhészettel behatóan foglalkozni, csak rokonszenvvel viseltetik a méhészet iránt: feladatunk lesz Nagyságoddal ezután meg is szeretetni. Milliók vannak az országban elrejtve, melyeket épen a méhészetnek kell összegyűjtenie. És pedig épen most, mikor a család is, a társadalom is, a haza is akkora áldo-

zatokat követel. Ezek a milliók a virágokban vannak elrejtve, s a kis méhek fogják azokat összegyűjteni embertársaink üdvére. Különösen fel kell említenem, a mi hazafias működésként tekintendő, azt, hogy egyesületünk soha sem zárkozott el a társadalmi áramlatok elől. Tudja Nagyságod jól, mit jelent nálunk a különböző érdekeket összehozni, kiegyeztetni, hogy boldogítsunk az anyagi érdekek révén és simítsuk el a különbségeket. Kérjük Nagyságodat méltóztassék bölcs tanácsával bennünket a méhész-egylet feladatának megoldásában támogatni s ezen munkánkban méltóztassék ránk számítani, mert gyöngye erőnkéből telhetőleg segítségére leszünk. Egyesületünket ujlag is szíves jóakarátába ajánlom (Lelkes éljenzés.)

Elnök megköszönvén a szíves fogadtatást, az egyesületet lelkes szavakban munkára hívja fel.

Egyéb folyó ügyek elintézése után főtitkár jelenti, hogy az egyesületi méhteleg eddig házilag, utóbbi időben pedig bérletileg kezeltetett. Tekintve pedig, hogy Biedermann Ferencz tagtársunk ez idén változott viszonyainál fogva nem tarthatja meg, kéri a választmányt, hogy hozzon határozatot a méhes kezelése ügyében.

A választmány tüzetes megbeszélés után abban állapodott meg, hogy a 30-ra leolvadt egyesületi méh-állományt az idén szaporítani fogja és pedig 50 családra, a további teendők, különösen a feletti döntést, hogy jövőre házilag kezeltessék-e a méhes, vagy bérleti úton, a jövő választmányi ülésre tartotta fenn.

Főtitkár jelenti, hogy értesülései szerint a kongresszus és a kiállítás céljaira a korcsolya-pavillont és a redoutte nagy termét a város átengedte.

A választmány felkéri Szvacsina Géza h. polgármester, Bodor László és Wieder József tagtársakat, hogy eszközöljék ki a várostól a díjnélküli átengedésről szóló határozatot írásban is.

A második gyűlés márcz. 13-án volt, melyen szintén *Gámán* Zsigmond alelnök elnökölt.

Alelnök jelenti, hogy a múlt választmányi ülés határozatából alelnök, *Szvacsina* Géza és *Turcsányi* Gyula választmányi tagok, mint kijelölt tisztelgő bizottság Br. *Bánffy* Ernő volt elnöknek átadták tiszteletbeli elnökké történt megválasztásra vonatkozó okmányt, melyet a megválasztott szívélyesen fogadott, s ígérte, hogy egyesületünket jövőre is lehetőleg támogatni fogja.

Főtitkár jelenti, hogy eddig 51 új tag jelentkezett, Br. *Jósika* Gábor elnök és *Gámán* Zsigmond alelnök pedig beléptek az alapító tagok sorába.

Bálint Sándor dr. előterjesztést tesz a »Méh természetrajza« című munkája kiadására vonatkozólag, minek megvalósítására már kilátás lehet, a mennyiben az kiadó útján fog megtörténni. Miután szerző a munkát az egyletnek ajándékozta volt, az egylet jóváhagyását kéri a kiadás után leendő sokszorosításra. A választmány egyhangulag elfogadta a szerző ajánlatát, mire *Bálint* Sándor dr. a munkáért kilátásba helyezett tiszteletdíjat ajánlotta fel az egyletnek.

A választmány köszönettel fogadta a jeles tudós eme nagylelkű adományát, és a *Bodor* László indítványára elhatározta, hogy ezt az összeget »*Bálint* Sándor irodalmi alap« gyanánt külön fogja kezelteni és a kamatokat a méhészeti irodalom fejlesztésére fogja fordítani.

A pénztárnok jelentése szerint az idéni pénztári bevétel februáriusig 299 frt 94 kr., kiadás 238 frt 19 kr., pénztári maradvány 61 frt 75 kr.

A mintaméhés kezelésére vonatkozólag elhatározta a választmány, hogy ez évben házilag kezelteni a méheket s ennek fogantatására és ellenőrzésére három tagu bizottságot jelölt ki.

A Csap és Vidéke méhészkör közgyűlése.

Egyletünk »Csap és Vidéke« nevet viselő méhészköre e hó 11-én tartotta évi rendes közgyűlését Ungvárt a »Pannonia«-szálló emeleti termében, a kör tagjainak és a közönségnek élénk érdeklődése mellett. A közgyűlést, melyen a papnövendékek és a tanítóképezde harmadik osztályának tanulói is részt vettek, a tanári kar vezetése alatt, — *BacsKay* Sámuel a kör elnöke nyitotta meg, buzdítva a megjelenteket a méhészet ügyének felkarolására. Az elnöki megnyitó után *Józsa* Dezső csapi gyógyszerész, a kör titkára, felolvasta évi jelentését, mely a kör múlt évi működéséről ad számot. Ennek tudomásul vétele után *BacsKay* Sámuel olvasta fel *Sötér* Kálmánnak, az ország első nagyméhészének ez alkalomra írt szakdolgozatát »A méhészet haszná« ról, mely mindvégig lekötötte a hallgatóság figyelmét. A tanulságos és minden részében érdekes

felolvasás befejeztével Berzeviczy István indítványára Sötér Kálmánnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a közgyűlés, a miért becses dolgozatát a kör közgyűlésén való felolvasásra átengedte. Majd a választmány javaslatára megválasztottak a kör tiszteletbeli tagjainul: Török József gróf főispán, Weckerle Sándor dr., Sötér Kálmán, Sennyey Béla báró, Majláth József gróf, a kik a kör anyagi és erkölcsi javának előmozdítása körül fejtettek ki nagyobb tevékenységet.

A közgyűlés további folyamán Bacskay Sámuel elnök bemutatta az általa feltalált és országos híré méhészek által is páratlanul ítélt, minden tekintetben megfelelő viasz kiválasztó-prést, mely darabonként 7 frtért rendelhető meg nála, bemutatta továbbá a Cserő Soma helybeli vaskereskedőnél kapható keretfogót és seprűt, végül pedig Sötér Kálmán köpűjét, melynek a Bodor-köpűjénél magasabb keretű a méhek jó kitelelését vannak hivatva biztosítani; az a módosítás pedig, hogy a Hahnemann-rácsot mellőzte, a méhek kimelését nagyban mozditja elő. E köpük darabonként borítva három forintjával való készítésére Zemplényi József ungvári asztalosmester vállalkozott, a ki a bemutatott mintát is készítette, melynek csinos és tiszta munkája általános elismerésben részesült.

A közgyűlés befejezése előtt Tabódy Jenő indítványára egyhangu jegyzőkönyvi elismerés szavaztatott Bacskay Sámuel, a kör elnökének, a ki ügybuzgó és szakadatlan tevékenységével valódi éltető lelke a körnek. — Gyűlés után társasbéd volt a »Pannonia« dísztermében, melyen szebbnél-szebb felköszöntőkben sem volt hiány.

Méhészkör Nagy-Kanizsán.

Az erdélyrészi méhészegyletnek újabb méhészköre alakult Nagy-Kanizsán márcz. 20-án

A méhészet ottani lelkes barátai már hónapok előtt megindították a mozgalmat, hogy megalakítsák a kört, míg végre márcz. 20-án a városház nagy termében megtartották az alakuló gyűlést.

Az alakuló gyűlésen egyletünket *Wieder* József főtitkár képviselte, a kit az egyesület választmánya küldött ki.

A gyűlést Roth Miksa posta- és távirótiszt nyitotta meg és főtitkárt üdvözölve, indítványára az alakuló ülés vezetésére korelőnek választották Vukovics Jánost.

Wieder József szólalt fel ezután és melegen üdvözölte az alakuló Méhészkört, mint az Erdélyrészi Méhész-Egyesület fiókkörét. A méhészet hasznosságáról igenérdekes előadást tartott, azután indítványozta, hogy olvastassék föl a Méhész-Egyesület alapszabályainak az a része, mely a fiók-körökre vonatkozik.

Roth Miksa az ide vonatkozó szakaszokat felolvassván, az alakuló kör azokat magára nézve kötelező erejűeknek fogadta el Nyomban megtörtént a tisztikar és válaszmány tagjainak megválasztása is. A választás eredménye ez: elnök: Pálffy Alajos, titkár: Bartos Géza, igazgató: Hikády István, pénztáros: Roth Miksa; válaszmányi tagok: Tridammer Gyula, Hodics István, Csányi János, Faics Lajos, Kovacsics József, Auguszt Konrád, Brandlhofer Antal, Varga Lajos, Tóth János, Weiszberger Károly, Seregély Dezső.

Bartos Géza titkár felolvasta az ungmegyei Csap község Méhészköre elnökétől érkezett táviratot, melyben az ujon alakuló testvérkört lelkesen üdvözölte.

Wieder József a most már megalakult fiókkört ismételten üdvözölte és fontos működésére áldást, sikert kívánt.

Knortzer György pedig a megalakult kör nevében Wieder József egyesületi titkárnak megköszönve időt és fáradságot nem kimélő áldozatkészségét, indítványára nemes buzgólkodásáért neki a Kör általános lelkesedés mellett jegyzőkönyvileg is köszönetét fejezte ki.

Részünkről melegen üdvözöljük egyletünk legifjabb körét, melynek élén kiváló ügybarátok állanak. Meg vagyunk győződve, hogy ez eszme hiveit igazi lelkesedés szólitotta munkára s így nem maradhat el annak legszebb jutalma: a siker.

Egyletünk tagjaihoz!

Inarcs-Kakucs, 1897. márczius 15-én.

Mélyen Tiszt. Erdélyrészi Méhésztársaim! Mindenek előtt fogadják mélyen tiszt. méhésztársaim ez úton hálás köszönetemet (mig személyesen lesz szerencsém azt nyilvánítani) azon kiváló megtiszteltetésért, hogy engem virágzó és érdemekben gazdag »Egyletük« tiszteletbeli tagjává megválasztani kegyesek voltak. Szerény munkása voltam eddig is az okszerű méhészetnek, a kitüntető elismerésük által újabb erőt fogok meríteni a fokozottabb tevékenységre.

Örömmel olvastam a »Méhészeti Közlöny« 2-ik számában, mely szakszerűen készítik elő a Kolozsvárott tartandó II. országos méhészeti congressust.

Bizony csak előre! mert a mi nem halad, az a természet törvénye szerint visszaesik; tőlünk, méhészektől, a válságos és mostoha közgazdasági állapotok, több igenfontos feladatok megoldását várják; nekünk az okszerű méhészeti fejlesztése mellett, annak terjesztésére kell a főszűlyt fektetni és reá mutatni azon kiaknázatlan közgazdasági kincsforrásra, melyet az okszerű méhészeti magában rejt, a mely közkinccsek még nagyrésztben parlagon hevernek és a természetben megsemmisülnek.

Nyers terményeinkkel a versenyt a tengeren tülakkal nagy időre fel nem vehetjük és ha ez alatt újabb jövedelmi forrásokat nem nyitunk, a kis-, de még a középbirtokos is alig lesz képes megállni; biztos tudatában vagyunk annak, hogy ha a méhészeti kellőképen terjesztetni és fejlesztetni fog, közállapotainkban rohamos és óriási javulás fog beállni; mert leginkább azokon lesz segítve, a kiknek ezen csekélységnek látszó dolog létkérdését képezi.

Ne késedelmeskedjünk tehát, hanem vegyük igénybe a természet adta előnyöket, igyekezzék mindenki önerejéből a nemes foglalkozás mellett jólétét is biztosítani; hál' az Isteni gondviselésnek, Magyarország terjedelmes határán oly gazdag a virány — ha az kellőképen kihasználhatnák, milliókat lehetne évenként a köztvagyonnak nyerni.

Tanulhatunk e téren a méhektől! Azok minden időben azt végzik, a mi helyén való, szükséges és hasznos. A teremő tán azért rendelt annyi képességet a méheknek, hogy a kérkedő embereket megszegyenyítse; a méhek által véghez vitt munka oly csodálatos, hogy az embereknek önként kell hogy higgyék — miszerint azok emberi értelemmel bírnak.

Dr. Dzierzon a méhészeti terjesztése által nem csak az anyagi jólétet, de a közmorált is emelni akarja — a mester azt mondja: »A méhekkel való bánás magában már jó izlésre vall s a kinek a természetnek ezen csodaszerűsége tetszik — az csak jó ember lehet« — egymással karöltve jár tehát e két törekvés.

Meg vagyok győződve, hogy a legnemesebb és legönztlemebb érzelmektől áthatva szolgálják az igen tiszt. erdőlyrészi mé-

hészársaim vezérférfiai a méhészet szent ügyét — ily vezetés mellett virággazani és nemes gyümölcsöket fog érlelni kegyeltjük és méltó ápoltjuk: az »Erdélyrészi Méhész-Egylet.«

Adja Isten ugy legyen!

Liebner József.

A méhek némely gyűjtéséről.

Mindenkor figyelmes voltam, ha valahol a méh zsongását hallottam, így, egykor különösen meg voltam lepve, midőn a méhek sokaságát a bürök igénytelen virágjait lepni láttam. Kertem végében sekély, már nagyrészt beiszaposodott árok volt, melyben a bürök nagyban tenyészett és 2 méterre is megnőtt. Ezen mérges növény minden része, úgy virágja is mérges, mindazonáltal méheim nem sokat hederítették reá, igaz, hogy sem azelőtt, sem azután nem volt alkalmam a méheket ezen mérges növény virágján láthatni, annál meglepőbb volt azon egyetlen eset Valami sok mézet nem találhattak e különös legelőjükön, mert gyarapodását a kap-tárookban nem észleltem, mégis némi aggodalom fogott el, nem-e lesz ennek valami rosz hatása? Nem állott be azonban semmi baj, a méhek vigan gyarapodtak s midőn nemsokára más mézelő virág is nyílt számukra s pergetéshez fogtam, sem én, sem mások, kikkel a mézet izleltem, rendkívüli hatását nem tapasztaltuk, habár a friss gyűjtéssel egyetemben a régibb gyűjtésű mézet is kipergettem.

Temesvármegye azon részében, honnan az okszerű méhészet terjesztésének mozgalma elindult, a kedvező sors nekem is méhészkedni kezdenem engedte; nemcsak a legjelesebb méhészeti szakférfiaink lelkesítő példája, sőt jóakaró tanácsa gyámolított, hanem lakhelyem alkalmas volta is nagyban segített. A tavaszi gyűjtésből felesleg ugyan nem igen került, hanem a méhcsaládok annyira megnépesedtek, hogy mire a gyűjtés legjava beállott, volt munkásom elegendő. Nem emlékszem oly esztendőre, hogy a tisztességtől való gyűjtés teljesen elmaradt volna. A rajzás sokkal gyakrabban maradt el, úgy, hogy volt esztendő, midőn 100—200 család után 2—3 rajt fogtam, többnyire anyaváltás alkalmával; ilyen év több volt, mint a rajzásra kedvező. Ritka esztendőben maradt el a mézharmat, még pedig a junius közepétől augusztus közepéig terjedő időközben a közeli tölgy- és csererdő fának levelei felső lapja

csak ugy fénylett a mézharmattól, más minő fák nem igen voltak s ugy más fákon a mézharmatot sem észlelhettem.

A tölgyfákról szedett mézharmatnál sötétebb mézet nem láttam, különös sajátsága, hogy igen kevéssé jegecedik, alig van az edény fenekén néhány jegecz, mely azoban a közönséges mézjegecznél nagyobb szemü. Van gyűjteményemben 20 éves ily minőségü mézem, a nélkül, hogy minősége változott volna. Egyik néhai pályatársam ezt a mézemet kulimásznak csufolta, pedig nemcsak Helvetiában, hanem nálunk is vannak kedvelői a sötét méznek, mert volt vevőm, ki más minőségüt el nem fogadott, sőt a különböző kiállításokon bemutatott ilyennemű minták keltek el legjobban, bár akaratom ellenére. Nem vált be méhészkedésemben, hogy az ilyennemű mézharmat kedvezőtlen hatásu volna a méhekre. Eleinte magam is tartottam attól, hogy a mézharmat a teelésnél bajt okoz, a miatt ki is pergettem; hanem midőn láttam, hogy közönséges köpüim minden veszedelem nélkül csak oly jól teeltek, mint a keletes kaptárain, azoutul ezeknek is akárhányszor nagyobbbrészt ily mézők volt teelő élelmül hagyva a legcsekélyebb káros utóhatás nélkül.

Az utóbbi években, meg a modori állami tanítóképző-intézet méhesében tapasztaltam, hogy a méhcsaládok ritka kivétellel majd minden évben, a nyár utoljától ősz végeig beáll valamilyen időszakában a fenyves erdőkből gyűjtötték majd az egész teelő mézmenyiségöket. Nagyon is könnyen felismerhető a fenyőfákról eredő mézgyűjtés kezdete, t. i. a fiatal, még teljesen fehér lépek sejtjeiben a fenyőméz szürke, hamuszínü, oly színü más méz nincs; ki-pergetve sem oly sárga színü, mint a többi méz, hanem inkább sötétebb szürkés-sárga, ízén megérzik a fenyőgyanta szag. Ezen, szintén nem virágból eredt mézen szintén igenjól teeltek még mindig a méhek. Ezen tapasztalatok után az a véleményem van, hogy a nem virágból eredő méz korántsem oly rosz téli élleme a méheknek, mint a hire; vannak vidékek, hol ilyennemű mézen egészen baj nélkül teelnek a méhcsaládok. Ha okát kutatjuk, miért nem káros és miért nem okozott pl. a tölgyfán mutatkozó, talán növényizzadmányból származó mézharmat, vagy a fenyőfákon élőködő paizstetütől eredő méz a szokott hasmenést, vagy vérhast, ugy ezt annak vélem tulajdonítani, hogy az illető vidékeken nem kizárólag

azon teleltek a méhek, vagy a soká tartó meleg őszen ezen méznek kellő módon való átalakulásnak, beérlelésnek kedvez.

A méhek, a tavaszi jó gyűjtés befejeztével a körtefák friss hajtásain, nemkülönben a fűzácson is jelentkező nedvet is szokták szedgetni; de ez inkább csak afféle munkájok, hogy éppen ne heverjenek, jobbnak nem létében. Innét ered azon tót méhészek szavajárása, hogy járják a méhek a friss hajtásokat, vége a rajzásnak.

Hogy mi mindenre nem kapnak rá a méhek szükség esetén, volt lakó helyemen tapasztaltam, midőn a méheknek nem volt honnan alkalmas ragasztó-gyantát gyűjteni a falusi szatócs udvarán levő üres kocsikenőcs-ládát annyira ellepték, hogy a kevésbé jártas rajnak vélte a sok méhet és sietve hozzám jött, hadd fogjam be, de meggyőződtem, hogy biz azok a méhek kosárkáikat rakták meg a fekete kenőccsel s házukban mint ragasztó pótszerrel a hézagokat és hasadásokat kenték be.

Valló János.

A kis és nagy keretekről.

A »Biene und ihre Zucht« igen tanulságos közleményt hoz e kérdés felől, a mi iránt nálunk is sok méhész érdeklődik. 1892-ben 6 méhcsaládot választottam kísérletezésekre; 3 kis keretekkel, 3 nagy keretekkel volt felszerelve. Mind a hat egyenlő minőségű volt. 3 méhcsalád német, 3 meg krajnai keverék eredetű volt. Az esztendő a mézélésre igen kedvező volt. A nagy keretekkel felszerelt méhcsaládok valamivel népesebbekké váltak; mézet azonban ezektől 43 fonttal kevesebbet szüreteltem, mint a kis keretes családoktól. Az 1893. év szintén jól kedvezett. A kísérleti méhcsaládok népesség tekintetében majd egyenlőek voltak tavasszal; az anyák kifogástalanok; különbség a méztermésben 65 font; mivel a kis keretes kaptárok alsó sorából is mindannyiszor néhány keretet pergethettem, a nagy keretes kaptárokból pedig nem, mert vagy éretlen volt a méz, vagy fiasítás volt a keretekben. Az 1894. év a mézélésre rosszul sikerült. Míg a kis keretes méhcsaládok téli élelméhez egyenkint 4 font cukoroldattal pótolni kellett, a nagy keretes családok már nyáron etetésre szorultak. Ezen évben a népességre való különbség szembetűnő volt. A nagy keretes kaptárok túlnépesekek voltak, míg a kis keretes családok a kedvezőtlen

körülményekhez alkalmazkodtak és gyengébbek maradtak. 1895 ismét bevált. A 3 kis keretes családból 45 font méz került ki; a nagy keretes családok még téli élelmöket sem gyűjtötték össze és egyenkint 8 font czukrot kaptak, bár népesek voltak. A népdús család tehát nem mézdús is. 1896 közepes volt. A méztermés a 3 kis keretes családtól 135 font; a nagy keretesektől ellenben 87 font. Ezek tapasztalataim. A számok döntenek. Ismét azon méhészek közé állok, kiknek elvük: tartsuk meg, a mi jónak bevált. Isten velünk.

Metzger Ag. F.

Hogyan építtethetünk a méhekkel sok anyaházat?

Ez a kérdés igenfontos az előtt a méhész előtt, a ki anyanevelésre törekszik.

Régi tapasztalat után meggyőződtem arról, hogy minél erősebb a család, annál több anyaházat épít. Nem mindig vagyunk azonban abban a helyzetben, hogy a legerősebb családdal építtessünk: ilyen esetekben igensok és szép anyaházat építtethetünk, ha a friss petével ellátott lépek beadása után higitott mézzel etetjük a családot. Ha ezt az eljárást követjük, nemcsak több anyaházat építenek, de szebbeket is, mint rendes körülmények között etetés nélkül szoktak építeni s különösen pedig abban az esetben, ha a friss fiasításos lépből, a keret alsó lécze felett és egyik oldalon, a léctől számítva 2—2½ cm. darabot kimetszünk, hogy az anyaházakat tetszés szerint nyujthassák és szélesíthessék.

Ha az anyaházak építésében a méhek a hely szüke miatt nincsenek korlátozva, nagyobb, tehát tökéletesen fejlett anyákat nyerünk, melyek nemcsak tartósabbak, de a tapasztalat szerint petézőképességük is nagyobb.

A méhészeti vándortanitók uti programja.

A méhészeti előadások programját Méh. Közlönyünk maig sem közölte*, habár e részben a mult év 12. és a f. é. 1. számú füzetében e kérdés szóba került. Már pedig nemcsak a specialiter engem érdeklő esetben volna szükség az előadások idejének korán való közlése, hanem a köz érdekében is.

* Lapunk zártakor vettük az első úti programot.

(Szerk.)

Méhészeti tanítónkat felkértük, hogy a közeli városban tartson előadást, honnan számos méhészbárátaimmal és kartársaimmal tanulás céljából a közeli faluban lévő méhészetemre szándékszunk kirándulni. Mint a méhészet igénytelen pártolója, a méhészet és a kirándulás iránt az érdeklődést felkeltettem, de az előadás idejére nézve bizonytalanságban lévén, szakközegünket megkérdeztem.

Mint állítja, az előadások helyét, idejét még a múlt évben állította össze, hanem arra eddig semmiféle utasítást nem kapott, így maga sem tudja a programot.

Tekintsük most már azt, hogy a közhírré való körözés a ministeriumtól az alispánhoz, ettől a főszolgabíróhoz, ettől a jegyzőhöz, ettől a bíróhoz, ettől meg a kisbíróhoz kerül, a mi mindenestre vagy egy tuczat hétig eltart, épenséggel nem tudjuk megérteni, mi kára volna abból bárkinek is, ha a múlt évben megállapított előadási program legalább is januárban közölnének?

Miután nemcsak a méhészek, hanem a szakközeg is részben a tájékozás és esetleg a tennivalókban meg van akadályozva, szükségesnek vélném Mélt Ambrózy Béla báró urat, mint a minister úr ő excellentiája szaktanácsadóját, illő tisztelettel fölkérni, járna közbe, hogy az ügy jól felfogott érdekében a megállapított előadási program hivatalos asztalfiókok mélységébe el ne temetessék.

Valea Capnilor, 1897. márczius 20.

Greco Demeter,
g. kel. lelkész.

A méhek szállításáról.

Elég gyakori eset a méhek szállítása és nem is kell ehhez nagy előkészület és munka, a míg egy-két kast kisebb távolságra kell vinnünk. A kast megfordítani, sebtiben valami jó szellős csalánszövet darabbal lekötni és uczu a hátra vagy saroglyára, aztán mehet. Ilyképen menesztik őszfelé a legsúlyosabb kasokat is a gazda akarata ellenére is, a mikor az egyszerű és szakszerű eltüntetés felől elmélkedik; így hurczolják a gondos méhészek a méztelen méhket, ha a közelben jobb mező, dúsabb a legelő, mint pl. azon szélesebb völgyekből, melyek többnyire szántóföldekből állanak, azok letarolása után, a hegyekbe, a gazdagon virágzó vágásokba. Hosszabb utaztatás esetén szekeren szállítják a méheket

s ha az uton meredek kapaszkodók nincsenek, három hosszú rúddal kötik össze az elsőt a hátsó tengelylyel, mint a miként a hosszú szálgerendákat, szálfákat szállítják. A három rúd közül a középső, a legerősebb, lentebb áll a két szélsőnél és ezen három rúd közé állogatják a kasokat sorjával. Alig hihető, mennyi kas szállítható így veszedelem nélkül, mert a rúdak hosszúsága folytán a ruganyosság is megvan és bizony kocognak ő kemék, t. i. a gazda kocsistól jó szaporán baj nélkül.

A kasok vasuti szállítása több munkával jár, a mennyiben a kasok fel- és lerakása céljából minden egyes kast lécz-vázba kell foglalni, hogy másként el se helyezhessék, mint tejjel lefelé. Általános ismert az, hogy a lép élei arrafelé álljanak, a merről az ütődés, döczenés ered.

A keretes kaptárak szállítása közben sokkal több kár esik. Elégszer halljuk, olvassuk, hogy így történt, meg úgy történt a nagy baj, de a szegény méhésztársak kára igen sajnálatra méltó, egyuttal azonban okuljunk azon és szállítsuk méheinket úgy, hogy a kárt elkerüljük.

Hosszu ideig való méhészkedésem alatt azt tapasztaltam, hogy kellő óvatosság mellett a kaptárak is jól és baj nélkül hosszú utra elszállíthatók. Igazolásául ennek elmondom, hogy 75 méhcsaládból álló méhteletet féi napig kocsin, 3 napig vasuton és még a vasuti állomástól az új helyre kocsin szállítottam, a nélkül, hogy egy lép leszakadt volna és így a méhekben sem esett semmi kár. Máskor meg hasonló eredménnyel szállítottam 98 méhcsaládot kocsin, vasuton és ismét kocsin, már pedig a rossz utak, az átrakodásoknál elkerülhetetlen zökkenések ugyancsak kemény próbára tették az eljárási módot.

Tudva azt, hogy a méhcsalád vesztét az okozza szállítás közben, ha elegendő levegője nincs, azaz, hogy megfullad, gondoskodni kellett, hogy elegendő friss levegő jusson a kaptárba, a nélkül azonban, hogy a szelelő lyukat a méhek elzárhassák. Nem elegendő tehát a kaptár száját, a kijáró vagy röplyukat rostaszövettel elzárni, hanem a kaptár ablakán és ajtaján is szelelőről kell gondoskodni. E végből a mézkamra ablakramájából az üveget kivettem és 2 cm. széles és 20 cm. hosszú rostaszövettel fedett nyílást leszámítva, a többi részét fedődeszkákkal elzártam; az

ajtó nyílásába meg ékeket dugtam, hogy az teljesen ne záródjék. Így tehát a levegő szabadon átjárta a kaptárt.

Sok méhcsalád azért pusztul el szállításközben, mert a méhek a lépek közé szorulva, ott magas hőfokot fejtenek ki, hogy a lépek a leggyengébb zökkenésre is leszakadnak és a család legnagyobb részét összezúzza. Oly helyről kell gondoskodni a kaptárban, hová a méhek vonulhassanak és a lépeket elhagyhassák. Ezen czélból a szállítás előtt a mézkamrát teljesen ki kell üríteni és a fedődeszkákat is teljesen elszedni. Ha az ut hosszabb ideig tart, tehetünk a mézkamrába egy lépes keretet, melynek innenső oldala vízzel van megtöltve. Nagyobb biztosság okáért a költőfészek keretei alá 1 - 2 háromszögletre faragott fát csuszassunk, hogy a keretek ezen is nyugodjanak és ne csak a vésésekben.

Kétségtelen az, hogy a mennyire csak lehetséges, a szüzejtes lépek a szállítás előtt eltávolítandók; mert ezek a leggyengébbek, valamint igen ajánlatos minden intézkedést, a röplyuk elzárását kivéve, néhány nappal vagy akár héttel is előbb megtenni, hogy a méhek mindent jól megtapasztalhassanak, megszilárdíthassanak.

Ha a méhek nem ujak és a méheknek szabadon áll a teljesen kiürített mézkamra, a mézes lépeket sem kell félteni a leszakadástól, mert említettem utóbbi esetben a méhcsaládok mind és teljesen 12—14 klg. mézzel voltak betelelve, pedig az időjárás október közepén is egészen nyáriasan meleg volt.

Végezetül megjegyzem, hogy igen ajánlatos a szállításnál a méhcsaládnál lehetőleg kis kereteket használni, mert a nagyobb keretek felső részében alig lévén valaha fiasítás, az felette gyenge és kevésbé ellentálló, mint a kis keret.

Valló János.

Szemle.

+ *Miért vonulnak ki a magasabb légrétegekbe, verőfényes napon, nászutjokra a királynő és herék?* czim alatt N. Ludwig-Biewer érdekes gondolattörödékeket közöl a Gravenhorst Illustrirte deutsche Bienenzeitungja 1897. márcziusi számában.

Sokat és sokan vitatkoztak a fölött, hogy mennyivel jobb és előnyösebb volna, ha a méhkirálynőket le lehetne szoktatni arról a — méhészeti szempontból — indokolatlan szeszélyről, hogy nász-

utat tartsanak. Miért nem elégesznek meg a nászszal? Miért kell nekik még az út is hozzá? Hiszen ők nem a 19. évszáz enervált uracsai és ideges dámái, hogy nászutat tartsanak a szegény méhészek nem nagy lelki gyönyörüségére. Hátha valamely véletlen következtében elpusztul a királynő, a méhcsalád anyátlan marad; ennek pedig nincsenek jó következményei. Nem volna-e sokkal okosabb, ha szépen megférnének otthon tisztességes polgári módon, örök frigyet kötve a »haláláig hú« férjökkel. Hiszen így ők sem volnának veszélynek kitéve és a méhész tárgyilagos érdekei sem szenvednének csorbát. Történt is ez irányban sok kísérlet, de általános keletüvé egy se vált. A méhek nem akarnak nagyuri szokásokról lemondani. És talán joggal, mert hiszen ők »a nap gyermekei, a lég utasai.«

Vannak azonban ezen szép költői tulajdonságokon kívül, más sokkal közönségesebb okok, melyek a méheket nászútza készítik, s a melyekből néhány nagyon is figyeldmreméltót említ fel Ludwig Biewer.

Mint a nászröpülés közvetlen és szükségképeni okait eddigelő mindig a következőket hozták fel: hogy a heréknek himtagjuk kitolhatására szükséges légcsöveiket feszülésig megtölteni levegővel; hogy benn a kaptárban a tolakodó herék nagy zavart támasztának s az ilyenkor igen izgatott állapotban levő munkások könnyen megölnék felindulásukban az anyát; hogy a nászút által elő van segítve a vérkeveredés a különböző családok között; hogy a királynének nagyobb és könnyebb választékja van a szabadban őt körülrajzó herékben, mintha otthon maradt volna. Mindezek magukat önként magyarázó okok s igazak is, de kell lenni még másnak is.

A méh »a lég útasa«, tehát a kaptárból ki nem járó méh még nem kifejtett. Feladatának magaslatán csak akkor áll, ha a levegő végtelenjét járja át, mondhatjuk bátran »biztos öntudattal.« A röpülésben összpontosul a méh életereje legfőképen. Ha bármi baj éri őket, mindig először röpülő tehetségüket veszítik el, jól lehet más életnyilvánulásaik normálisak. Áll ez a herékre és a királynőre is.

Ha már a röpülést a méh életereje legfőbb nyilvánulásának mondhatjuk, és joggal mondhatjuk, mennyivel inkább állithatjuk

ezt a fajfenntartásra irányuló működésnél, mely nemcsak a méhnél, hanem minden állatnál az összes életenergia legfelsőbb fokra emelt nyilvánulása. Az összes életerők ily legmagasabb fokra ingerlését szükségképen előzi meg és követi a röpülés. Épen ezért a fajfenntartásra irányuló működéseket létrehozó, a szervezetet minden más életnyilvánulásra érzéketlenné tévő önkivület »a légútazásnál« csak röpülés közben nyilvánulhat a természet megkövetelte módon.

Nagyon helyesen jegyzi meg Ludwig-Biewer, hogy ha igaz, hogy a röpülés a herék légcsőveinek levegővel való megtöltését eredményezi, ugyanazt teszi a királynővel is, és mégis a hímek aránytalanul nagy közösülő szervét képesek befogadni. De még ha egy herét rajzás idején gyöngén megszorítva himtagjának kitolására ingerlünk, a légcsőveket egyáltalán nem találjuk jobban megtöltve, mint különben. Itt tehát a levegő mellett az erős izgalomba jött idegeknek jut valószínűleg a nagyobb szerep.

Mivel tehát csak a szervezet magas fokú izgalma és az életerők teljes fölhangolásának eredménye gyanánt léphet fel a méheknél a párosodás hajlama s ezen élettünetek felköltése- és fenntartását a röpülés eszközli, tehát a méheknél a fajfenntartásra nélkülözhetlennek mondhatjuk a nászröpülést.

* * * *A viaszkészítés útja-mófja* még mindig nincs véglegesen kiderítve. Némelyek szerint a mézből direct, közvetlen uton jön létre a méh belcsővében és 1 kgr. viasz készítéséhez 10–15 kgr. méz szükséges.

A Berlepsch és mások kísérleteiből tudjuk, hogy himpor is szükséges hozzá, de feltettük, hogy a viasz, a többi mirigyváladékokhoz hasonlóan, a vérből választatik ki. Ennek ellentmond Reidenbach a »Pfälzer Bienenzukht« cz. német méhészeti lapban. Azt állítja, hogy a himpor és méz mellett a hőmérsék is nagy befolyással van és hogy a viasz a bélcsőben képződik, főleg annak hátsó részében s mint kész viasz szüremkedik át a bélcső falán.

A rajok jó melegben — ha gyöngé is a hordás — gyorsan építnek. Megvizsgálta továbbá építő méhek bélcső-tartalmát s a chylusgyomorban is, de főleg a vastagbélben töméntelen kiemészített himportokat talált, a vastagbél mintegy ki volt tömve velök. A vastagbél tartalmát vízzel keverve, górcső alatt a himportokok

mellett számos nagy sárga olajcsöpp volt látható. Az ilyen himpor-próba, papíron melegítve, zsírfoltot hagyott hátra. Holott a chylusgyomor tartalmában a legérzékenyebb eljárásokkal sem volt képes ilyen olajcsöppeket kimutatni. (Gravenhorst Illust. deut. Bienenzeit. 1897. márcz. Nagyon sok növény himpora tekintélyes mennyiségű sárga, piros stb. színű olajat tartalmaz, kérdés, nem-e ezek vezeték tévutra Reidenbach urat? Ref.)

= Delay úr Chilibé két méhcsaládot küldött s a 36 napi út alatt, ámbár minden két napban adtak nekik inni, $\frac{2}{3}$ -ad részök elpusztult. Ch. Dadant, Északamerika egyik világhírű méhésze, a következőket írja ez alkalomból a méhek szomszúságáról: Ő — Ch. Dadant — számtalan esetben kapott olasz anyákat 30–40 munkás kíséretében Olaszországból s azok mindig jó állapotban érkeztek meg.

A méhek szomszúságáról szóló — szerinte téves — tant Dzierzon és Berlepsch alapították meg. Ők azonban azt is mondják, hogy a méheknek vizre, a himpor emésztéséhez van szükségük, a melylyel t. i. az álczákat táplálják. Mivel azonban az útra küldött családoknak nincs fiasítása, nem is szükséges nekik vizet adni

A télen elhalt méhek rendszeren nem a szomszúságtól pusztulnak el, mert bélcsöviük folyékony tartalommal van tele.

Régebben, mikor még nem ismerte a németek említett ténét, pinczében és veremben teleltette méheit s mindig a nedvességtől szenvedtek sokat s pusztultak el, nem a szomszúságtól. Bizonyossága ennek az ürülekék folyékony volta s az, hogy a lépek és a kap-tárak nedvesek voltak.

Az Olaszországból eleinte hozatott anyák és méheik mind kimulva érkeztek meg. Ürülékük oly hig volt, hogy a doboz oldalán lefolyt. Később, midőn az ő — Ch. Dadant — ajánlatára egy csöpp vizet sem adtak a méheknek, nagyon jó állapotban érkeztek meg, még oly esetekben is, mikor porrá tört cukorral kevert mézet adtak nekik az útra.

A méheknek tehát csak akkor van szükségük vizre, ha a fiasítás táplálására virágport emésztének és még talán a teljesen kikristályosodott méz megemészthetésére. De az is vita tárgya, mert a kijegecedés nem szárítja ki a mézet, hanem csak külön válik a benne lévő víztől. (Revue Internationale d'Apiculture 1897, febr.)

|| R. C. Aikin a »Gleanings in Bee-Culture« 97. 4-ik számában a következőket írja az amerikaiak kedvelt mézelő növényéről, a *Medicago sativa*-ról (Kék csigacső). A mézét a legjobbak egyikével, a fehér somkóró mézével helyezi egyenlő rangba. Némely vidéken mézszínű. Különben a legkellemesebb zamatu méz. Nagy baja rendkívüli sűrűsége, annyira, hogy körülbelül 90 F. (= 32,22 C°) hőmérséknél lehet csak jól pergetni és hogy könnyen cukrosodik. De viszont enyhe, finom íze van s a fehér somkóró mézet jellemző élesség nincs meg benne. Ugyannyira, hogy sokan, a kik semmiféle más mézet nem tudnak jó étvágygyal elkölteni, a *Medicago sativa* mézét nagyon szeretik.

+ Hogy épített munkáslépet G. M. Doolittle? Az olyan gyöngé család, a melyik nem hajlandó rajzani a főmézelési és rajzási idény előtt vagy alatt, mindig munkáslépet épít, azért t. i., hogy a család a kellő erősséget érje el, mert hiszen minden méhcsalád egyik ösztönszerű főcélja a rajzás.

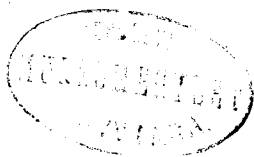
Ezt a tulajdonságukat felhasználva, minden olyan családot, a melyik mézelésre gyöngé, a mézelés kezdetekor a következőleg kezelem. Összes lépeiket elszedem. De egy mézeset hagyni kell, fiasításból is lehet hagyni egyet. Az elvett fiasítást más családok fölsegélésére fordítom. Most, a család erőssége szerint, egy, két, vagy három keretet adok be lépkezdéssel, vagy félig-meddig kiépített kereteket. Arra szorgosan kell ügyelni, hogy legyen egy keretjük mézzel mert különben, rossz időjárás esetén, nem építenek semmit. A kiépített lépeket nyomon haladva petézi be az anya s ha nem nagyon erős — aránylag — a család, mindaddig munkás lépet épít, a míg fiasítás kezd bibujni. Ekkor rendesen átmennek herebölcső építésébe. Ennek meggátolására, ha a család elég erős, az először kiépített lépeket elveszem s más családba teszem (mert hiszen fiasítás van benne). Helyébe lehet olyan lépet tenni, melyben sok méz és kevés fiasítás van. Az új méhekre ugyanis szükség van a munkakedv fenntartására, mert ha nincs fiatal munkás, nem építenek tovább oly jól, mint előbb. Ha azonban a szükséges mennyiségű fiasításuk mindig megvan, egész nyáron át szép munkás lépeket építenek. Természetesen, mikor künn nem kapnak elegendő mézet, etetni kell őket. (Gleanings in Beeculture, 97, Nr. 4.)

× *Érdekes statistikát* közöl a párisi Apiculteure ez idei már-

cziusi száma Franciaország 1895. évi méhészetéről. Sajnos, csak 44 megyéről (Departementről). Így pl. a legkevesebb méhcsaiád volt Gersmegyében: 4612. A legtöbb Ille et Vilaine-ben: 76 819. Legnagyobb részökben azonban 10—13, 20, 30 ezer a méhcsaládok száma. Legkisebb méztermelést mutat föl Gers-megye: 14,470 kg. 21,705 frank értékben. A méz kg.-jának átlagos értéke 65 centim és 2 frk 10 centime között volt. Látható tehát, hogy nagyon különböző volt a méz minősége.

Viaszot legkevesebbet produkált Aude-megye: 4215 kgr.-ot, 10,537 frk értékben. Legtöbbet Côtes du Nord-megye: 200,000 kgr.-ot. 500,000 frk értékben. A viasz ára kgr.-ként 1 frk és 3 frk 80 centim között változott.

□ Érdekesen írja le G. M. Doolittle, hogyan tett ő szert mostani nagy kiterjedésű méhészetére és nagy hírnevére. Kezdetben egy kereskedőnek adta el összes méz-készletét. Minden jól ment évek során át. De föltűnt Doolittlenek, hogy kereskedője fölkérte, miszerint a mézet tartalmazó ládákra s dobozokra, a súly és minőség jelzésén kívül egyéb fölirást ne alkalmazzon. Mikor Doolittle ezen kívánságának oka után tudakozódott, azt felelte, hogy ő a legjobb minőségűeket, de csak is ezeket, a saját czégjeggyével látja el. Ez az eljárás pedig Doolittlenek, mivel ugyis ő veszi át mindig összes méztermését, kárt nem okoz. Így mindkettőnek meg volt a maga előnye. A kereskedő halála után azonban nem talált egy vállalkozót s több kereskedővel kelletvén üzleti összeköttetésbe lépni, megkérdezte őket, ha vajjon hajlandók-e neki megengedni, hogy az áruba bocsátott keretes stb. mézet a saját czégjeggyével lássa el? Egy részök igennel felelt. Így történt aztán, hogy csináltatott magának kaucsuk bélyegzőt. (Amerikai divat szerint itt rögtön ajánlja is a Gleenings kiadó-társulatát, a hol nagyon kitünő minőségűt lehet venni. Ha nálunk tenné meg egy író, azt mondanák, meg van fizetve. Ref.) Az első minőségű keretes mézet s a ládákat is ellátta bélyegekkel. Mind több és több elismerő és megrendelő levél érkezett hozzá, elannyira, hogy sokszor nem tudott eleget tenni a megrendeléseknek. A megrendelések növekedésének arányában természetesen fejlesztette méhését s így ma Amerika egyik elsőrendű kereskedelmi méhtelepét mondhatja sajátjának. (Gleenings in Bee Culture. 1897. No. 3.)

+ Hogyan lehet megtudni, hogy a befogott raj marad-e vagy szökni készül? Langstroth ezt válaszolta: Ha fülünket a kaptár oldalához tartva, rágás, surlódás zaját halljuk, bizonyos, hogy a lépépítéshez hozzá fogtak. Az ilyen rajok csak a legritkább esetben szöknek el.

Az is valószínű, hogy az olyan frissen befogott raj másnap készül szökni, melynél a kaptár fenekén nem találjuk meg a le-hullatott viasz-lemezeket.

Hruschka szerint a másodrajok elhagyják az olyan kaptárt, melyben penész-csirák vagy bogarak vannak, mert ezek kellemetlen szagot terjesztenek. (L'Apicoltore, Milano. 1897. No. 2.)

▽ Új-Zelandból írja Moodie: A pestis itt még mindig dü-höng. A méheseket nem lehet tőle megóvni, mert a parasztoktól jövő rablók mindig inficialják őket. Én végül a régi lépeket mind új lépközfalal helyettesítettem s az óta nincs méhesemben pestis. 16 családomban van, 100 font mézet kaptam mindeniktől s 32-re száporodtak. (L'Apicoltore, Milano, 1897, No. 2.)

|| || Kanitz azt írja, hogy tavasszal, elkerülendő a himporért kimenő méhek pusztulását, a következő módon adjuk be nekik a lisztet. Gyöngé meleg mézbe annyi lisztet keverjünk, hogy gyurható tésztát kapjunk. Este egy üres keretbe tegyük s akasszuk be a kaptárba. Megjegyzendő, hogy csak annyit adjunk be egyszerre, a mennyit gondoljuk, hogy bizonyosan elhordanak egy éjjel. (L'Apicoltore, Milano, 1897, No. 2.)

× Baldrige egy kaptárban 3643 tojást, 4354 álczát s 7442 befödött fiasítást talált.

Megjegyzí továbbá, hogy téves az az állítás, mintha az anya csak 11 hónapos korában kezdene herepetét tojni, mert látott olyat, mely 6 hetős korában 1328 herepetét rakott. (L'Apicoltore, Milano, 1897, No. 2.)

Méz- és viasz-árakban változást a lefolyt hónapban sem jeleztek. A vásár mindenütt lanyha.

Urambátyám levelei.

II.

Ugy hiszem, hogy már összeállítottad a méhesedet s ott van a padon a két, vagy három kas méh, melyekkel kezdeni akarsz. Ha még nem szerezted volna be a méheket, most már sietned

kell, mert április első felén túl nem ajánlatos halasztani a méhek áttelepítését, no meg az is szükséges, hogy az áttelepítés előtt új helyöket ismerjék meg a méhek, hogy az áttelepítés után, a vesszőkas helyére állított ládás kasokba hazamenjenek az elszéledt méhek.

Némelyek vitatják, hogy czélszerű, ha a méhészt a ládás kasok mellett vesszőkasokban is méhészkedik (értsd ez alatt mind azokat a kasokat, a melyekben az építmény nem szétszedhető) s maga *Ambrózy* báró is eképen méhészkedik; a vesszőkasokat rajoztatja, a ládás kasokkal pedig mézeltet.

Én úgy tartom, hogy a ládás kassal mind a két czélt tökéletesen el lehet érni, mert a méhészt hatalmában áll a méhcsalád s ha szüksége van rajra, rajoztat, ha pedig nincs: mézre dolgoztat. Nem árt azonban, ha magad is próbálsz és az egyik vesszőkasbeli családot megtartod úgy, a mint van, a másik kettőt pedig átteszed ladába. Hadd mondja meg a saját tapasztalatod, hogy melyik a jobb, vagyis: hogy szükséges-e mind a két módszert megtartani?

Kezdő méhésznél nem kis gondot ad az, hogy miképen helyezze át a méheket és az építményt a parasztkasból a ládás kasba?

Errenézve sokféle módot ajánlanak a méhészek. Én mindentket próbáltam, de úgy találtam, hogy legegyszerűbb, legkönnyebb és a mi — lóként a kezdő méhészeknél — nem épen közömbös dolog, legkevesebb szúrással jár, a következő eljárás.

Vegyél két gramm salétromot. Megjegyzem, hogy olyan salétrom kell, a melyet a puszkapor készítéséhez használnak. Old fel minél kevesebb vízben és áztass meg evvel egy darab itató papírt. Mikor megszáradt, készen van eszközöd, mivel megkönnyíted és meggyorsítod a munkádat.

Mielőtt hozzáfognál az áttelepítéshez: a ládás kasat üresítsd ki; az ugynevezett költés kamrát pedig, — a hová át fogod helyezni, tisztítsd ki s a rőpnyílás megnyitása után helyezd a padra. Ekkor egy asztalra jó vastag papírt teritesz, arra helyezz egy darabocská bádoggal lemezt, a melyre reá teszed a salétromos papírt, s azt meggyújtva, hamarosan befeded egy virágcsereppel, melynek oldalára előbb vagy 4-5 apró lyukat furtál; ezek arravalók, hogy azokon át a salétromos papír füstje kiszabadulhasson a kasba. Mikor a salétromos papír ég, hirtelen a cserépre borítod a vesszőkassat, s az alját körültekered egy jó vastag és megfelelő hosszú

törlővel. A füstre felzudulnak a méhek, de csakhamar megcsendesednek, és a lépekről kezdenek alá hullani. A füstölés közben jó, ha a kas oldalát megütögeted.

Két gramm salétrom épen elegendő, hogy tavasszal, egy méhcsaládot annyira elkábítson, hogy a nép jó része lehulljon, főként, ha a kasat csúpjánál fogva az asztalhoz ütegeted. Ekkor a kas népessége már hatalmadban van. Egy része elkábulva a papiron hever, más része a lépek között majdnem mozdulatlanul van. A papiron levőket a nyitott ládás kasba söpröd, kimélettel, s erre gyorsan hozzálátsz a további munkához, t. i. a lépeket bevagdald a kéznél levő üres keretekbe.

Legelőbb a szélső, üres lépeket szeded ki, hosszú, lépvágó késsel. Könnyebben végzed a munkát, ha a kasat, a bordák között, a lépekkel párhuzamos irányban ketté metszed, a mit, a tapasztnak a metszés vonalából eltávolítása után, jó éles, erős kaczorral nem nehéz megtenni. A mint egy lépet kivettél, hamarosan reá helyezed a keretet s jó éles, megnedvesített késsel akkora darabot vágysz, a mekkora a keret belvilága s vékony czérnával egy keresztköteést adva, azonnal behelyezed a ládás kasba s így tovább, míg az összes lép kikerül. Minden lépről előbb besöpröd a méhct a ládás kasba s azután vágod keretbe. A fiasításos lépeknél nagy vigyázattal legyél, hogy a fiasítást ne rongáld meg. A lehullott méheket gondosan figyeld meg, hogy azok között van e az anya? Ha azt nem találtad meg a lehullott méhek között, a legnagyobb vigyázattal folytassad a munkádat, nehogy megsérüljön, vagy elpusztuljon. Az áttelepítés bevégezte után a ládás kas ajtóját addig hagyod nyitva, míg valamennyi elkábult méh felébred s a lépekre huzódik — ekkor az ablakot a lépeking tólod és kész az áttelepítés.

Az áttelepítést hűvös időben nem szabad végezni. Legalább 15% R. meleg kell, hogy minden baj nélkül megtörténhessék, és, nehogy a rabló méhek megtámadják, estefelé fogj a munkához.

Sokan ellene vannak ennek az eljárásnak, azt állítják, hogy gyöngíti a méheket. Én nem tapasztaltam. Az ekként áttelepített család másnap ép úgy végzi a munkáját, mintha semmi sem történt volna. Csak meg kell etetni és harmadnapra, midőn a lépeket már leragasztották, a lépeket leszorító czérnát távolítsd el

A nyílt dobolást is igenjónak tartom és ma már magam is a

szerint végzem az áttelepítést. Ez pedig úgy történik, hogy a vesszőkaszát szájával fölfelé fordítva, két pálcika segítségével, alulról fölfelé ütögetjük a kas oldalát, míg a nép fölzudul és kezd kihuzódni. Ekkor egy üres vesszőkaszát borítunk a dobolt kasra, kissé megdőltve, hogy láthassuk a nép fölvonulását s különösen, hogy az anya föl vonult-e? Ez eljárással a nép felhuzódik az üres kasba s onnan, ha kevés vízzel megpermetezzük, egy erős zökkenéssel papírra rázzuk, innen pedig a ládás kasba söpörjük. Ez az eljárás nagyobb gyakorlottságot igényel, mint az első, ezért mint kezdőnek, inkább csak amaszt ajánlom.

Most már az után járj, hogy ládás kasaid népesedjenek, legyenek jó erősek addig, míg a mezőkön a virágzás javában megindul, mert csak akkor lesz haszon a méhészet után. Ezt pedig elérheted úgy, ha még e hó közepetáján el kezded etetni méheidet, egy harmadrész vízzel higitott tiszta mézzel. Minden második nap adni kell nekik, de mindig többet-többet, a szerint, a mint a nép gyarapszik. Előbb csak egy-két kanálnyi önts a hátulsó keret sejtjeibe, azután többet, de mindig este s vigyázattal, hogy itt ott mézet ne csöpögtess, mert különben rablás támadhat, minek összes méhed áldozata lehet.

Hogy egy családot jó erősnek mondhassunk, legalább 16—18 félkeretet kell, hogy a méhek fődjenek. De a melyik család tavasszal nagyon gyenge, azt a fő mézelés idejére nem lehet ennyire megerősíteni. Ezért, kár a gyenge családokat etetni, ha csak szükségből nem teszed (t. i. ha nincs mit egyenek), mert épen akkorra erősödnek meg, mikor már lejárt a fő mézelés és a sok nép még a télirevalót se gyűjti be.

Ha már ládás kasokra fogtad a dolgot, mülépet is szerezned kell. A mint annyira szaporodott a nép, hogy már a hátsó lépeket is fedik, mülépet kell beadni, de sohasem többet egy párnál és mindig úgy, hogy a két hátulsó keret elé akasztod, tehát, közvetlen az ablak mellett ne legyen a mülép, mert ott lassabban megy az építés.

A méhesből.

A méhcsaládok alapos átvizsgálása rendszeren e hó elején történik meg, mikor az idő már kimelegszik annyira, hogy az építmény kiszédésével a fiasításban kár nem történhetik. Az áprilisi szemlénél vizs-

gáljuk meg a lépeket is; a ki az őszön nem tette meg, lássa el most a költő-kamrát munkás méh-sejtű lépekkel, nehogy a léphiány akadálya legyen a fiasítás gyarapodásának.

Nem ajánlhatom eléggé, hogy a melyik kaptárban vérhasban szenvedő méhek voltak, helyezzük át a népet más, az előbbi helyére tett, tiszta kaptárba, avagy, ha ezt nem tehetjük, az összes keretek kiszedése után jól mossuk le a kaptár oldalfalait meleg vízzel, azután kitörölve, helyezzük vissza a családot.

A tiszta kaptárba áthelyezés után szemlátomást fog gyarapodni a család; főként pedig akkor, ha egy párszor meg is étetjük, kevéssé higitott pergetett mézzel.

A liszt-etetést folytatni kell mindaddig, míg hordják a méhek. Mikor a szabad természetben elegendő mennyiségű himport kapnak, nem hordják a lisztet. Tehát magok a méhek jelzik, hogy mikor nincs szükségök e tekintetben a méhészt gondoskodására.

Nem tehetem, hogy ez alkalommal ne említsem föl, a mit a liszt-etetésre vonatkozólag a »Néplap« idei 10-ik számában olvastam. Ugy szól a jó tanács, hogy az üres lépekbe hintve adjuk a lisztet a méheknek s miután behintettük a lépeket liszttel, locsoljuk meg mézes vízzel. No hát, ha a liszthez mézes vizet adunk, abból *csiriz* lesz, a mely 24 óra alatt *erjedésnek* indul. Azt tudja mindenki, hogy az erjedt méz milyen nagy méreg a méheknek. Menthetetlenül elpusztulnak tőle. Ezért, köszönöm ezt a jó tanácsot, de nem ajánlom senkinek, hogy mézes csirizzel istápolgassa méheit, sőt, ha valaki ezt tenné, rendőrileg kellene eltiltani, mert kárt tehet a szomszéd méhészetében is.

E hó első felében kell megkezdeni a *haszonbólváló etetést* is. Ennek a kezdetét nem lehet általában naptári idő szerint meghatározni, mert ez, a klimatikus viszonyok szerint váltakozik. A kezdetől a fő mézélés beálltáig legyen 5–6 hét; hogy a megnépesedett család a virányt tudja kellőképen kihasználni. Ott, a hol repcze-vetés van, nem szükséges a haszonbólváló etetés. Sémmit sem fizeti ki magát jobban, mint ha a méheket tavással repcze-föld közelébe tesszük ki. Bőven megtérül a vándorlás költsége. Egy évben minden család után (átlag) 15 kiló repcze-mézet pergettem és oly erősek lettek családaim, hogy mikor a fő mézélésre visszahoztam, mindenik 18–20 félkeretet fedett a költő-kamrában.

A haszonbólvaló etetés fő szabályát, hogy gyakran etessünk, higitott mézet és egyszerre nem sokat — ne tévesszük szem elől. Az adagokat fokozatosan nagyobbítani kell, a szerint, a mint a család népesedik.

A haszonbólvaló etetésnél még jónak látom egy tapasztalatomat felemlíteni. Azt ugyanis, hogy a *tulságosan* népes család aránylag nem mézel oly bőven, mint a nem *tulnépes* család. A múlt évben 12 mézelésre szánt, haszonból etetett családom között kettő a fő mézelésre úgy megnépesedett, hogy az etető-kamra is zsufolva volt néppel s e mellett éjjelre a röpnyílás előtt is nagyobb csomókba zsufolódtak. Egykoru anyák mellett több és pedig sokkal több mézet pergettem, a többi, kevésbé népes családtól, mint a melyik zsufolva volt. Máskülönben ez a tapasztalat nem új, mert maga Dzierzon is ugyanezt tapasztalta.

J. Juhos Márton.

Méhészeti előadások.

A méhészeti vándortanító urak folyó évi ápril hó folyamán az alább megnevezett napokon és helyeken tartják előadásait:

1. *Tóth* János első kerületi (lakik Jászberényben III. ker., 100. sz.), 5-én Egerben, a róm. kath. tanítóképezdénél. 6-án Makláron. 7—8-án Karácsondon. 9-én Vámos-Györkön. 10-én Istvántelken, a kertészképző intézetnél. 11—12-én Budapesten az állami tanítóképezdénél. 13-án Pilsen. 14-én Czepléd-Berczelen. 15-én Kecskeméten, a földm. iskolánál. 16-án Dorozsmán.

2. *Abaffy* József második kerületi (lakik Szegszárdon, Tolna-megye), 1-én Zombán. 2-án Kétyen. 3-án Högyészen. 4-én Gyöngön. 5-én Mislán. 6-án N.-Székelyben. 7-én Pálfán. 8-án Vajtán. 9-én Némethkéren. 10-én D.-Kömlődön. 11-én Pakson. 12-én Duna-Pente-lén. 13-án Adonyban. 14-én Uzd-Borjád.

3. *Valló* János harmadik kerületi (lakik Pozsony-Ligetfalun, Pozsonym), 12-én Hidason. 14-én Csötörtökön. 21-én Cs.-Pakán. 22-én Szt.-Antalon. 23-án Sárosfán. 25-én Felbáron. 26-án Böössön. 27-én P.-Varjason. 28-án Duna-Szerdahelyen.

4. *Rózsa* János negyedik kerületi (lakik Miskolczon, Kishunyad-utca 15. sz. a., Borsódm.), 2-án Dövényen. 3-án Felső-Kelecsényen. 4-én Felső-Nyárádon. 5-én Disznós-Horváthon. 6-án Dubicsán. 7-én

Sajó-Vadnán. 8-án Borczikán. 9-én Sajó Ivánkán. 10-én Damakon. 11-én Puszta-Saápon. 12-én Finkén. 13-án Nyomáron. 14-én Lilizen. 15-én Senyén. 16-án Sajó-Keresztúron.

5. *Forgách* Lajos ötödik kerületi (lakik Békésen, Békésmegye), 12-én Mezőberényen. 13-án Körös-Tarcsán. 14—15-én Gyomán. 17-én Póhalmon. 20-án Endrődön. 21-én Kondoroson. 22-én Cs. Csüdön. 23-án Nagy-Majláton. 24-én Ambrózfalván. 25-én Pitvaroson.

6. *Abend* András hatodik kerületi (lakik Nagy-Enyeden, Alsó-Fehérmegye), 5-én Maros-Ujváron. 7-én Maros-Szt.-Benedeken. 8-án Bethlen-Szt-Miklóson. 9-én Szépmezőn. 11-án Balászfalván. 12-én. Veresegyházán. 13-án Pókafalván. 14-én Buzdon. 15-én Konczán. 16-án Szász-Sebesen. — Buziáson, 1897. évi márczius hó 29-én.

Kovács Antal, méhészeti felügyelő.

Vegyesek.

— *Kérelem.* Felkérjük egyletünk t. tagjait, hogy a kik esedékes tagsági díjaikat még nem fizették be, sziveskedjenek ebbeli kötelezettségüknek ápril hó folyamán eleget tenni, mert módosított alapszabályaink értelmében, ápril haván túl nem fogjuk küldeni a lapot a hátralékosoknak.

— *A fogházi iparüzlet kaptárai* az idén jóval nagyobb kelen-dőségnak örvendenek, mint a mult évben. Figyelmeztetjük t. tag-jainkat, hogy megrendeléseiket tegyék meg ideje korán, hogy a gyártandó mennyiségről eleve tájékozva legyen az iparüzlet. Az ápril hó közepén tul érkező megrendelések csak feltételesen telje-síttetnek. Arra is figyelmeztetjük a t. megrendelőket, a kaptár árának legalább két harmadát küldjék be előre, mert, miután volt már eset arra, hogy az utánvételes küldemény nem váltatott ki és a visszaváltás költsége is az iparüzletet terhelte, — az előleg nél-küli megrendelések nem vétetnek figyelembe. Egyben megjegyezzük, hogy lapunk kiadóhivatala a tagok részére a megrendelést díjtalan közvetíti.

— *Van virág, de nincs méz.* Az enyhe télen és a márcziusi me-legebb napokban több volt a fiasítás, mint rendszeren, következőleg

a fogyasztás is nagyobb. A mostani hűvös időjárás mellett még ott is, a hol van virág, nincs nektár. Ajánlatos tehát, hogy a méhészkedő gondoskodjék, hogy táplálékban hiányt ne szenvedjenek a méhek. Négy-öt naponként jó lesz etetni a méz végéig a családokat, különben kihordják a fiasítást, vagy éhen veszhetnek.

— *Viasz kiválasztó prést*, mely az inarcs-kakucsi kísérletnél is kitünőnek bizonyult, meg lehet rendelni *Bacskey* Sámuelnél (Csap). Ára darabonként, helyben 7 frt. Ugyanott lehet kapni *Bodor-féle* köpüket, borítva 2 frt 50, borítatlan 1 frt 80 krért.

— *Hányszor eszik az álca naponként?* Vogel azt állítja, hogy a méhálca 24 óra alatt 12-szer kap enni, tehát 2 óránként egyszer. Ha nincs fölösleges étel a munkás-álczák sejtjeiben, tehát 2 óránál tovább nem tarthatók távol a kaptárból, sőt kevesebb idő alatt is elpusztulhatnak. (Gleanings in Bee-Cultur ut.)

— *Nemcsak az ember szereti az alkoholt*, a szészt, hanem sok állat is. Hogy a darázsok mennyire szeretik, érdekesen írja le dr. G. Zacher. Tapasztalta, hogy édes, de már elérett s több helyütt rothadásba átmenő gyümölcsöt nagy számmal keresik föl a darázsok. Az ilyen rothadásnak indult helyeken a gyümölcs nagy cukortartalma szeszes erjedésben van, azt tudjuk. Főleg szőlő és szilvaféléknél fordul elő Ezen erjedő nedvek élvezetétől csakhamar megrészegedtek. Lassan, félig aludva vonultak tovább s a fű között letelepedve hűsöltek, a míg kijózanodtak. Ilyen ittas állapotban igen veszedelmések, mert nagyon ingerlékenyek s mérgök is erősebb. (Gravenhorst Illustr. deut. Bienenzeitung 1897. márcz.)

— *A méhcsaládok november havi mézfogyasztása* igen különböző, mint azt a helvecziai kísérleti állomások feljegyzései mutatják. Egyik helyen az egész hónapon át semmit sem fogyasztottak, t. i. a mérleg súlyvesztését nem mutatott, nem azért, mintha a méhcsalád egy egész hónapon át mitsem evett volna, hanem a mézfogyasztás súlyát kiegyenlítette a lecsapódott vízpára, a mely aztán a kaptárba és belső tartalmába huzódva, azt nehezebbé tette. Más helyen a kísérleti méhcsalád 1100 grammot, a 3-ik helyen 1430 gr. fogyasztott.

— *Dohánypácz mézzel*. Storax 60 gr., borszesz 125 gr., fahej 60 gr., Cascorilla 35 gr., mazsola 60 gr., méz 60 gr., salétrom 60 gr., rózsavíz 5 liter — 40—50 kilogramm dohányra. Habár előkelő

helyről vesszük át ez utasítást (Neueste Erf. u. Erfahrungen) nem lesz felesleges megjegyeznünk, hogy a másként is élvezhető dohányra talán mégis kár volna ezt a sok mindenfélét pazarolni.

— *Amerikai teasütemény* mézzel: 1 deczi méz, $\frac{1}{2}$ deczi tejfel, 2 tojás, $\frac{1}{2}$ deczi vaj és 2 deczi finom liszt, egy teás kanálnyi szoda (szénsavas natron) és ugyanannyi cremor tartari jól összekeverendő. A tetszés szerinti alakokra vágott tésztát lassu tűzön meg kell sütni.

— *Érdekes és szép ajándék* az, a mit a »Magyar Ujság«, ez a nagy gonddal és mindig élénken szerkesztett fővárosi lap nyújt az előfizetőinek; olyan ajándék, a minőt egyetlen egy ujság se nyújt az olvasóinak. Mert a »Magyar Ujság« előfizetői, a mellett, hogy egy érdekes és mindig jól értesült napi lapot kapnak igen olcsón (a mennyiben a »Magyar Ujság« jóval olcsóbb a többi fővárosi napilapnál), még külön egy rendkívüli kedvezményben is részesülnek. E lap előfizetői ugyanis teljesen ingyen kapják meg a »Magyar Ujság« könyvtárának kiadványait, havonként egy idén diszes kiállítású regény-kötetet, úgy, hogy a »Magyar Ujság« előfizetői egy év alatt egész kis könyvtárra tesznek szert ingyen. Ebben a kedvezményben azok is részesülnek, a kik csak egy hónapra fizetnek elő. Mig a többi fővárosi napilap ára egy évre 14 frt s egy hóra 1 frt 20 kr., addig a »Magyar Ujság« előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt, egy hónapra 1 frt. Pedig a »Magyar Ujság« minden tekintetben bátran kiállja a versenyt minden más lappal. Szerkesztőségének tagjai közt sok országos nevű, első rangu író van. Az előfizetési összegek a lap kiadóhivatalába: Budapest IV. ker. Vármegyeház-utca 15. sz. küldendőek.

— *Egy mezőgazdasági szaklap ingyen!* Mezőgazdáinkra nézve hasznos tudnivaló, hogy nem kell külön gazdasági lapot járattatni, ha a »Magyar Ujság«-ra fizetnek elő. Ez a kitünő fővárosi lap ugyanis — mint értesülünk — legközelebb külön mezőgazdasági mellékletet indít meg, melyet előfizetői teljesen díjtalanul kapnak meg.

Tartalom: Egyesületi élet. — A Csap és Vidéke méhészkör közgyűlése. — Méhészkör Nagy-Kanizsán. — Egyletünk tagjaihoz. *Liebner József.* — A méhek némely gyűjtéséről. *Valló János.* — A kis és nagy keretekről. *Metzger Ag. F.* — Hogyan építtethetünk a méhekkel sok anyaházat? — A méhészeti vándortanítók úti programja. *Greco Demeter.* — A méhek szállításáról. *Valló János.* — Szemle: — Urambátyám levelei — A méhekből. *J. Fuhs Márton.* — Méhészeti előadások. *Kovács Antal.* — Vegyesek. —

Szerkesztésért felelős: Bodor László.
